

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

Adres redactie: ds. H. Amelink, Waal 5, Langerak (Z.-H.)

Administratie: Drukkerij Steenberg, Slotlaan 220, Zeist

Beeld Gods - Representatie

„Een beeld betekent de gegarandeerde aanwezigheid van de godheid”.

Op deze (achteraf geformuleerde) definitie is in wezen de dienst der goden gebaseerd. Dat blijkt zonneklaar uit de manier waarop deze eredienst functioneerde.

De „gegarandeerde goddelijke aanwezigheid” vormt daarin natuurlijk het grootste probleem. De godheid is letterlijk onder handbereik gekomen. Dat kan even aantrekkelijk als gevaarlijk zijn.

Daarom is de omgang met de goden ook voorbehouden aan des-kundigen, priesters. Zij alleen kennen de juiste manier om de godheid te benaderen. Het is niet voor niets dat er aan het hof van farao „geleerden” zijn: wijzen en tovenaars. En wanneer Balak het gevaar ziet aankomen in de vorm van Israël en Israëls God, dan laat hij speciaal Bileam ontbieden uit het verre Noorden — Bileam, de goden-kenner bij uitstek.

Deze mensen weten hoe je een god moet benaderen zonder zelf gevaar te lopen.

Maar daarom moeten zij ook „god-geleerd” zijn — zij dienen terdege thuis te zijn in de dikke boeken met „toverspreuken”, die de sleutel der kennis vormen. Elke god heeft immers zijn eigen benaderingswijze, vergt zijn eigen offers.

Daarom vormt de priesterstand dan ook zijn eigen kaste: van vader op zoon wordt de kennis overgedragen — van kindsbeen af word je er bij groot gebracht. Bovendien moest je kunnen lezen en schrijven — ook niet ieders werk in die tijd, gezien het feit dat „schrijver” een beroep was. Niet in de zin van ambtenaar met de rang van Schrijver-eerste-klasse bijv., maar iemand wiens hulp ingeroepen werd tegen betaling wanneer je bijv. een brief moest versturen.

Op deze wijze wordt de priester een belangrijke figuur in de samenleving, die grote voorrechten geniet.

Wanneer Jozef als onderkoning is aangesteld o.g.v. het feit dat farao vraagt: zouden wij iemand kunnen vinden als deze, **een man, in wien de Geest Gods is?**, dan is de hoogste gunst die farao hem daarna verleent déze: hij gaf hem Asneth, de dochter van Potifera, den priester van On, tot vrouw. Jozef wordt zo óók nog in de priesterkaste ingelijfd.

Belangrijker voor ons is echter niet zozeer de maatschappelijke positie, maar de godsdienstige functie van een priester.

Want wanneer de priester de man is die

deskundig met de goden weet „om te springen”, dan is tegelijk gegeven dat de mens de godheid in zijn macht heeft.

Door de vereiste offers te brengen en de juiste toverspreuken te bezigen, kan de mens de goden bewegen te doen wat hij wil. Hij kan de goden voor zijn karretje spannen.

Dat betekent in feite: de godheid is onderhorig en onder-danig aan de mens. De mens heer-st over zijn goden.

Waar dat toe leiden kan bewijst het volgende (extreme) voorval. Een koning liet zijn god die naar de regels der kunst om de overwinning in de strijd was gebeden maar het had laten afweten, een dracht zweepslagen toedienen...

Begrijpelijk wordt zo ook het tweede „gebod”. Nadat God in het eerste gebod alle goden (mèt hun beelden) uit het gezichtsveld heeft laten verdwijnen, verbiedt Hij direct daarop van **Hem** een beeld te maken, in welke vorm dan ook. 't Gevaar dreigde immers dat Israël zijn God zou gaan „dienen” zoals de andere volken hun goden dienen: via een beeld (gouden kalf!) zouden zij kunnen proberen Hem onder-danig en onder-horig te maken. Dat is, gerekend naar Gen. 1, de omgekeerde wereld!

We kunnen het ook zó zeggen: in het tweede verbondswoord, de tweede verdragsbepaling herstelt God de oorspronkelijke verhouding: de mens is en blijft aan God onderhorig en onder-danig.

Langs een lange, maar noodzakelijke omweg zijn we weer bij Gen. 1 en onze beginvraag gekomen: wie ben ik?

Opnieuw lezen we: geschapen naar (als) Gods beeld...

Misschien kunnen we er nu enigszins in komen, hoe israëlitische oren dat verstaan hebben. Temeer waar we in Gen. 2:7 te horen krijgen: toen formeerde („boetseerde”) de HERE God den mens van stof uit den aardbodem en blies den levensadem (geest des levens) in zijn neus; alzo werd de mens tot een levend wezen.

Ook dieren heten in de bijbel „levende wezens”. Maar alléén van de mens, geschapen als Gods beeld, vinden we de preciese toedracht vermeld. Tegenover de „rite der mondopening... gebruikelijk zowel in Egypte als in Babylonië... (waarbij het godenbeeld) toegankelijk (wordt)) voor de levenskracht van de god” lezen we in het bijbels scheppingsverhaal:

- God schiep de mens naar (als) zijn beeld.
- God formeerde de mens van stof uit de aardbodem en blies de levensadem (geest des levens) in zijn neus.

Het „beeld”, de mens is a.h.w. beziel, **levend** gemaakt door God zelf. Hier krijgen we dus metterdaad te maken met een **levend** beeld.

Van daaruit begrijpen en onderstrepen we de vraag van prof. Berkouwer „of de kritiek op de beelden niet samenhangt met de **exclusiviteit**, waarmee de mens het beeld Gods op aarde is”.

We brengen ons nu nog eens in herinnering, dat een beeld primair representatie, vertegenwoordiging beoogt. Het voorbeeld van de farao, die zelf in het ene rijkdeel woonde en zijn beeld in het andere rijkdeel plaatste, wordt nu nog toepasselijker. In diezelfde psalm, die we al eens eerder citeerden, staat ook nog die beroemde zin die voor Barth's theologie zoveel betekende:

De hemel is de hemel van den **HERE**, maar de aarde heeft Hij den mensenkinderen gegeven (Ps. 115:16).

Aan veel gaan we voorbij. Maar op één punt attenderen wij uitdrukkelijk: ook hier is sprake van **twee rijkdelen**. In het ene woont God Zelf. In het andere de mens.

Maar die mens is geschapen naar (als) zijn beeld.

Die mens dient God dus op aarde te vertegenwoordigen. Hij moet spreken zoals God zou spreken, handelen zoals God zou handelen.

Al wat hij onderneemt, moet hij doen uit naam van God. Hij moet handelen in Gods Geest.

Daartoe heeft de mens ook de bevoegdheid ontvangen: ... vervult de aarde en onderwerpt haar, héerst... (Gen. 1:28). En wie wil zien hoe omvangrijk die opdracht is, moet er Ps. 8 maar eens op nalezen:

toch hebt Gij hem bijna goddelijk gemaakt...
alles hebt Gij onder zijn voeten gelegd...

E. R. Postma - Breukelen

Bijna goddelijk...

't Is de zonde van de mens geweest, dat hij als God wilde zijn. Geen „beeld Gods” maar (in de antichrist(en) ten toppunt gevoerd) als een die „zich in de tempel God zet, om aan zich te laten zien, dat hij een god is”. Het adagium „geen God en geen meester” is niet pas bij de franse revolutie, maar al in het paradijs ingezet. De mens heeft de wereld geannexeerd en geïsurpeerd. Als er al een God bestaat, dan bepale Hij zich tot de hemel — maar laat Hij zich niet met de aarde bemoeien: daar doet de mens wat hij zelf wil. Als ware hij God...

Wie zo de zonde ziet, weet dat op datzelfde moment het beeld-Gods-zijn is prijsgegeven. Niet verloren-geraakt, maar moedwillig geweigerd. De mens (juist de mens) moge nog zoveel macht tentoonspreiden in het héersen over al het geschapene, zolang en inzoverre hij weigert God te ver-tegenwoordig-en, is hij geen beeld Gods.

Eerst in de erkenning van God als zijn opdrachtgever en beziel door Gods Geest (Pinksteren) vindt hij zijn „heerlijkheid en luister” (Ps. 8) weer terug als een genadegeschenk.

Maar wanneer de mens zich weer onderho-

rig en onderdanig aan zijn Schepper weet, behoeft hij geen angst meer te hebben voor de ontzaglijke omvang van dat ene woordje „heer-st...”.

In ver-antwoord-elijkheid tegenover God mag hij zich bezighouden met al het creatuurlijke, met al de mogelijkheden die God zelf in het geschapene geborgen heeft. Om het even of het gaat om atoomsplitsing, geboortenregeling of kansspelen. Mits hij weet dat hij heeft te spreken en te handelen zoals God zou spreken en handelen.

Hoe dat moet?

Daarvoor hebben we een hele bijbel gekregen.

En daarin beschreven Eén, die zich te allen tijde bewust was als mens beeld Gods te zijn, God te vertegenwoordigen.

Zei Jezus niet zelf: wie Mij gezien heeft, heeft den Vader gezien? (Joh. 14 : 9).

N.B. De titels van de twee genoemde dissertaties zijn:

K. H. Bernhardt, Gott und Bild

A. Kruyswijk, „Geen gesneden beeld...”

Het citaat van dr. G. C. Berkouwer is te vinden in: Dogmatische Studiën, De mens het beeld Gods, pag. 78.

KERKELIJK Leven

Over de katholiciteit der kerk

Wij willen in dit artikel een paar opmerkingen maken over de katholiciteit van de kerk. En wel speciaal in verband met de vraag hoe een kerk die, in de zin van de Nederlandse Geloofsbelijdenis, ware kerk wil zijn ernst moet maken met het katholiek karakter der kerk. Of, anders gezegd: hoe zo'n kerk die katholiciteit in praktijk behoort te brengen.

Het is uiteraard duidelijk dat de „waarheid” van een ware kerk ook daarin is gelegen dat zij, wat haar betreft, een voluit katholiek karakter vertoont. Een ware kerk moet immers alles bezitten wat volgens de Heilige Schrift tot het ware-kerk-zijn behoort. En daartoe behoort ook, en zeker niet in de laatste plaats, de katholiciteit.

De Gereformeerde Kerken van Nederland welke pretenderen ware kerken te wezen hebben dan ook nadrukkelijk uitgesproken dat zij katholieke kerken willen zijn. In art. 27 van haar belijdenis verklaren zij voor God en de mensen duidelijk en ondubbelzinnig dat zij geloven en belijden een enige katholieke kerk welke is een heilige vergadering der (d.i. van alle) ware Christgelovigen.

Welnu, indien deze kerken menen wat zij in de geciteerde woorden uitspreken dan moeten zij dit geloof en deze belijdenis ook in de praktijk wáár maken. Dat wil zeggen: dan moet het katholiek karakter der kerk in al haar spreken en handelen, kortom: in heel haar leven helder aan de dag treden.

Als dat niet het geval is, verwordt haar geloven en belijden tot leugen en huichelarij. En wat is voor een kerk erger dan dat?

☆☆☆

Om de vraag naar het katholieke karakter van de Geref. Kerken te kunnen beantwoorden is het uiteraard nodig te weten wat onder de katholiciteit van de kerk moet worden verstaan.

Bij de beantwoording van de vraag daar-naar volgen we weer prof. Bavinck.

Hij betoogt dat de idee katholiciteit der kerk volgens de belijdenis van alle christenen drieërlei omvat:

Vooreerst dit dat de kerk „tegenover de verspreide plaatselijke kerken, die zij in zich bevat” een „geheelheid en eenheid” vormt, terwijl de plaatselijke kerken de naam katholiek kunnen dragen, als zij zich aansluiten bij

en vasthouden aan de katholieke kerk.

In de tweede plaats drukt de idee katholiek uit dat „de kerk één is en zonder uitzondering alle gelovigen uit alle volken, door alle tijden en aan alle plaatsen omvat”.

En in de derde plaats is het katholieke karakter der kerk daarin gelegen dat zij „de volkomen overlevering, alle de mens ter kennis nodige dogmata over onzienlijke en zienlijke dingen, zonder enig gebrek bezit, alle zonden heelt van ziel en lichaam beide, alle deugden en goede werken voortbrengt en alle geestelijke gaven deelachtig is.”¹⁾

☆☆☆

Zo betekent de katholiciteit van de kerk van onze Heer Jezus Christus dus ook dat deze alle ware gelovigen omvat.

Nu is het in de praktijk van het kerkelijke leven van onze dagen zó dat van dit aspect van de katholiciteit bitter weinig valt te bespeuren.

Het heeft er zelfs alle schijn van dat, terwijl thans allerwege een valse kerkelijke eenheid wordt gepropageerd en men die steeds verder realiseert, de gelovigen al meer van elkaar vervreemden, hun onderlinge verdeeldheid steeds toeneemt en daardoor de verscheuring der kerk voortdurend ernstiger vormen aanneemt.

In deze situatie is het voor een ware kerk meer dan ooit noodzakelijk in de volle en ware zin van het woord katholiek te zijn.

En dat betekent óók dat zij waar moet maken dat in haar gemeenschap voor alle ware gelovigen plaats is.

Indien deze met haar géén gemeenschap willen oefenen is dat hun zaak. Maar daarvan mag nooit de schuld bij zo'n kerk liggen. Een ware kerk moet in onzelfzuchtige liefde de handen ononderbroken uitstrekken naar allen die de Here Christus in onverderfelijkheid liefhebben.

☆☆☆

Op deze eis dat de ware kerk haar poorten voor alle ware gelovigen wijd zal open zetten kan niet genoeg de nadruk worden gelegd.

Zou het niet verschrikkelijk zijn als Jezus Christus zondaren door zijn Geest tot kinderen Gods herschiep en zo tot leden van zijn kerk maakte terwijl een of andere geïnstitueerde kerk tot deze gelovigen zou zeggen: Christus moge u tot leden van zijn kerk heb-

ben gemaakt — onzerzijds ontvangen wij u als zodanig in onze gemeenschap niet?

Natuurlijk weet ik heel goed, dat zich bij het gehoorzamen aan dit gebod in de praktijk van het kerkelijk leven allerlei moeilijkheden zullen voordoen. Het is nu eenmaal zo dat bij Gods kinderen allerlei dwaasheden, dwalingen en zonden voorkomen. En deze vormen even zoveel hindernissen voor het tot stand komen en beoefenen van de ware kerkelijke gemeenschap. Maar deze omstandigheid mag de eis om op de genoemde wijze katholiek te zijn in geen enkel opzicht verzwakken. Bovendien: welke gelovige is zónder dwaasheden, dwalingen en zonden?

Ik wil in dit verband in herinnering brengen een prachtig woord van prof. K. Schilder. Hij sprak het vlak na de vrijmaking. En het vertolkt op aangrijpende wijze dat waar het in praktijk brengen van de katholiciteit der kerk ten diepste om gaat. Ik bedoel dit woord: „Wij hongeren naar de katholieke kerk, naar de kerk die algemeen is, en wij zweren bij God een dure eed die aldus luidt: Waar ook, en wanneer ook wij gaan staan in een kerkformatie, hoe ze ook heet of heten kan: het zal niet aan ons zelf mogen liggen, als er één man of één vrouw of één kind buiten blijft waarvan God zegt: hij moet er binnen zijn.”²⁾

☆☆☆

De katholiciteit van de kerk in die zin dat ze bereid moet zijn alle ware Christgelovigen in haar gemeenschap op te nemen heeft vooral ook alles te maken met de kerkelijke tucht.

Er heerst ten aanzien van deze tucht nog steeds allerlei misverstand die als vanzelf ook leidt tot een bedenkelijke praktijk in de uitoefening daarvan.

Het meest verbreide wanbegrip daaromtrent is misschien wel dit, dat men niet meer verstaat dat het eigenlijke, het wezenlijke van de tucht oefening moet gezocht worden in de bediening van het Woord, de verkondiging van het Evangelie.

Iedere preek moet óók tucht oefening zijn. En iedere goede preek is dat ook. Want zij ontmaskert de zonde, bestraft die, en dringt er bij de hoorders rusteloos op aan met de zonden te breken en in iedere situatie alleen het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid te zoeken.

Wanneer nu na langdurige en vooral liefdevolle tucht oefening door de prediking van het Woord, speciaal ook in het gesprek van man tot man, in een lid der kerk verharding in de zonde openbaar wordt, mag en moet worden overgegaan tot diens afhouding van het Heilig Avondmaal. Maar dat mag alleen geschieden in de vaste overtuiging dat deze afhouding de aanvang is van het uitstoten van een goddeloze uit de gemeenschap van de kerk en zo van diens uitsluiting uit het Koninkrijk Gods.

Indien een kerkeraad niet de rotsvaste overtuiging heeft dat als een van het Avondmaal afgehouden lid der gemeente in de bij hem geconstateerde zonde verhardt, hij eenmaal door God zal worden verdoemd, mag hij tot deze laatste definitieve fase van de kerkelijke tucht niet overgaan.³⁾

☆☆☆

Er is ook onder ons soms op ontstellende wijze tegen deze vorm voor waarlijk kerkelijke tucht oefening gezondigd.

Wat voor kerkelijke tucht door moest gaan was meermalen niet anders dan de daad van een door mensen in het leven geroepen club of vereniging die zich door deze „tucht” van lastige en niet gewenste elementen ontdeden.

Wanneer men weten wil wat kerkelijke tucht is kan men niet beter doen dan letten op het optreden van onze Heiland.

Hoe handelde Hij met Petrus toen deze Hem op schandelijke wijze had verloochend?

En hoe gedroeg Hij zich ten opzichte van Judas?

Terwijl Jezus wist dat Judas Hem reeds verraden had, liet de Heiland deze discipel toch met de andere de paaszaal binnengaan. Ook Judas' voeten werden door Christus gewassen. Aan deze verrader gaf Hij bovendien in de vorm van een bete broods een teken van zijn bijzondere liefde. Daarbij waarschuwt Jezus de man die Hem reeds aan zijn vijanden verkocht had zo discreet dat de discipelen meenden dat Jezus aan Judas de opdracht gaf inkopen te doen of aalmoezen uit te reiken. Ten slotte zendt Jezus de verrader

weg. Maar dat doet Hij pas omdat en nadat Judas hardnekkig had volhard in zijn afschuwelijke zonde, Christus als zijn Heiland definitief had verworpen en zich te pletter had gelopen tegen de liefde van de Meester.

☆☆☆

Een kerk die ware kerk en daarom ook katholiek wil zijn moet nu ook in haar tucht-oefening het beeld van haar Heer vertonen.

Dat wil zeggen: zij moet dat doen in grote zelfverloochenende liefde en tegelijk met de aangrijpende ernst die geboren wordt uit het geloof dat als zij overgaat tot afhouding van het Avondmaal, schorsing en dergelijke er bij de getuchtigde zonden leven die, als er niet mee gebroken wordt, leiden tot uitsluiting uit het Koninkrijk Gods en tot het eeuwige verderf.

Anders gezegd: een kerk die pretendeert ware kerk te zijn moet tucht oefenen in het geloof dat buiten haar de hel is!

Natuurlijk betekent dat niet dat zo'n kerk alle mensen die niet in haar gemeenschap zijn opgenomen als kinderen der duisternis en alle andere kerken als synagogen van Satan moet beschouwen.

Neen, het wil alléén zeggen dat een ware kerk **wat haar betreft** de gemeenschap van alle ware gelovigen wil zijn en dat ze daarom nooit ofte nimmer mannen of vrouwen uit haar midden zal wegdoen dan alleen wanneer zij de vaste overtuiging bezit dat deze blijkens heel hun houding, optreden, gedrag goddelozen en dus kinderen der duisternis zijn.

Iedere andere tucht-oefening is een frivool spel, „een miserabel handigheidje van de meerderheid, die lastige monden stoppen wil”, een werelds gedoe dat spot met de ernst van de kerk van onze Heer Jezus Christus.

☆☆☆

Ten slotte wil ik in dit verband nog één opmerking maken.

Ze is deze: een ware kerk moet niet alleen in haar tucht-oefening op haar leden, maar niet minder in de omgang met haar zusterkerken tonen dat zij een katholieke kerk is.

Dat wil o.a. dit zeggen: een ware kerk mag uit de kring van kerken waarmee ze gemeenschap onderhoudt alleen dan een kerk uitstoten als deze voluit een **valse** kerk is geworden.

Het is voor zo'n kerk een kwestie van zijn of niet-zijn dat zij ook in de omgang met de zusterkerken het voorbeeld volgt van de apostel Paulus die zelfs een zo dwalende en zondigende kerk als die van Korinthe, in zijn strijd tegen haar zonden, met heel zijn ziel vasthield en haar voluit bleef erkennen als gemeente van Jezus Christus.

Of, wat misschien nog sterker spreekt: een kerk zal in het verkeer met haar zusterkerken de gestalte van de Heiland moeten vertonen die ook de diepst gezonken kerk onder de gemeenten van Klein-Azië niet afschreef, maar bleef omvatten met zijn liefde en met haar worstelde opdat zijn genade in haar overwinnen zou.

Werpt een kerk of een vergadering van kerken een kerk waaromtrent zij niet durft verklaren dat zij een valse kerk is geworden toch uit, dan verscheurt zij wat haar betreft het lichaam van Christus.

En zo handelend brengt zij tegelijk, of ze dat erkent of niet, toch weer een met het wezen der kerk vloekende „pluriformiteit der kerk” in praktijk en ontaardt zo tegelijk tot een secte.

☆☆☆

Met dit alles voor ogen dringt zich onafwendbaar de beklommende vraag aan ons op: waren de vrijgemaakte kerken in de laatste jaren waarlijk katholiek?

C. Veenhof - Kampen

¹⁾ De katholiciteit van Christendom en Kerk, Kampen 1888, 6.

²⁾ Zie mijn **Om Kerk te blijven**, Amsterdam, 1966, 2.

³⁾ Dit sluit uiteraard niet uit dat deze afhouding — met de ban als laatste fase daarvan — tegelijk ook ultimum remedium, een laatste redmiddel is.

Het drama van Hoogeveen

Dezer dagen las ik in de krant dat ter generale synode de zaak Kampen aan de orde komt. Er is nog verdeeldheid over de vraag of men zich in de behandeling zal beperken tot de Open Brief — dat is natuurlijk het eenvoudigste, want daarover is het vonnis al geveld — of dat men de „gehele zaak” in onderzoek neemt.

Hoe het ook zij, men zet zich aan het volgeld bedrijf en heel Nederland kan weer genieten van wat er zo al op tafel komt.

Het moet me van het hart dat de behandelingen van deze synode mij steeds minder gaan interesseren; ik hoop dat we spoedig deze onverkwikkelijke bladzijden „kerkgeschiedenis” kunnen omslaan.

Hoe het verder moet, wie zal het zeggen, maar tonelen als we nu al jarenlang op synodes en andere kerkelijke vergaderingen beleven: **NOOIT WEER!**

Kort geleden kreeg ik het Nationaal Dagblad in handen; het oog werd aanstonds getroffen door een „Telegraaf-kop” over heel de pagina, die aan oud en jong, kinderen inclusief, kwam vertellen dat prof. Veenhof in gebreke was gebleven. Dit benam me de lust het blad verder in te zien; ik had al gegeten en gedronken. Hoe is het mogelijk dat oprechte christenen in dit soort lectuur behagen hebben en het verslinden.

Later vond ik in Kerknieuws uitvoerige verslagen over de bespreking van het rapport over de hoogleraren Veenhof en Jager.

Bij de lezing val je van de éne verbazing in de andere.

Zo lees je, om een paar dingen te noemen dat ds. D. van Houdt, die al jaren geleden de zieken in het Gezinsblad vertroostte met aanklachten tegen prof. Veenhof, nu met anderen op de „rechterstoel” zit om te oordelen over de man, die hij publiek beschuldigde.

In een wereldlijke rechtspraak zou zo iets niet mogelijk zijn, maar in de kerk, althans in deze kerkelijke vergadering, kan dit wel.

Eén van de heren had op college prof. Jager al doorgekregen, ds. P. Lok bleek vertoewardigd omdat prof. Jager schaafteloos zei dat hij de O.B. ook had kunnen tekenen; prof. Veenhof bleek moeilijk grijpbaar.

Overigens valt men in eindeloze herhalingen, dat kan ook moeilijk anders omdat men, met uitzondering van ds. Janse — hoe lang houdt deze man het nog vol — hetzelfde lied zingt, met als enige variatie dat de één de ander in extremiteiten overtreft.

Het is in één woord een verschrikkelijk bedrijf, een soort vrij prijsschietsen op mannen, die in jarenlange arbeid in de vreze des Heren de Kerk van Christus trouw hebben geëerd.

Dit alles om oordelen te handhaven, die veel te boud en daarom lichtvaardig zijn uitgesproken en die men zelf niet gelooft.

Want om die oordelen te handhaven moet nu van alles worden aangesjouwd.

Zo is het gegaan met ds. A. van der Ziel, daarna met de ondertekenaars van de O.B., vervolgens met lectoren en hoogleraren, straks met de predikanten van Kampen en je vraagt je af: „Wie volgt?”

Wie iets tegen de verdachten heeft kunnen vinden brenge dit op het tapijt en het Nationaal Dagblad, dat Schrift en Belijdenis trouw bewaart, zorgt er voor dat alles nauwkeurig wordt verslagen en in details in de gezinnen komt. Hoe men dit onverhoord oordelen met de trouw aan de belijdenis kan rijmen, zal wel altijd een raadsel blijven, maar we kunnen in heel dit bedrijf niets herkennen van het evangelie van Hem, die ons leerde van de liefde, die een menigte van zonden bedekt.

Daarom nog eens, hoe het ook verder ga, nooit meer op deze manier want hier blijft het zwaard verteren, totdat de laatste zichzelf censureert.

Niet te handhaven oordelen

Hoe is het toch mogelijk dat in de vrijgemaakte kerken, waar toch zo geleden is onder de vonnissen van de jaren 1944/45 nu nog veel scherpere, niet te handhaven oordelen worden uitgesproken.

In de procedure tegen ds. A. van der Ziel is uitgesproken dat deze man een zonde heeft begaan, die een gewoon lid van de gemeente afsnijdingswaardig zou maken.

Hoe men nu ook over de samenspreking door hem aangegaan moge denken, er is geen mens die gelooft dat ds. Van der Ziel buiten de gemeente gesloten moest worden en dus van God Zelf uit het rijk van Christus gesloten was.

In plaats van dit toe te geven, bracht men van alles aan, om dit niet te handhaven vonnis te staven en natuurlijk was zijn heengaan koren op de molen van zijn aanklagers.

Maar tegenover allen, die zich in onze dagen menen te moeten inzetten voor de handhaving van Schrift en belijdenis blijf ik stellen, dat dit soort lichtvaardige oordelen van kerkelijke vergaderingen met waarachtig en betrouwbaar spreken van Christus kerk **meer ondergraven**, dan de vermeende afwijkingen van de belijdenis en de akkoorden, die de oordelen, die aan de lopende band geveld worden, moeten rechtvaardigen.

En nu Kampen

Het hierboven aangewezen lichtvaardig spreken was er ook in de zaak Kampen.

Ik ga u dit aantonen aan de hand van „onverdachte lectuur”.

In zijn geschrift „Verantwoording van een keus anno domini 1967” verstrekt prof. J. Kamphuis ons voldoende gegevens om een duidelijk beeld te krijgen van de kern van de zaak in het conflict ter plaatse.

Op 27 november 1966 ging ds. J. O. Mulder voor in de dienst des Woords in Kampen en zei volgens het genoemde geschrift, dat ik ieder geïnteresseerde in deze zaak ter lezing aanbeveel, (pag. 13 noot 4) in een preek over Galaten 2 o.a.: „Want men kan er gerust op aan dat als het zóver komt... dat men alléén voor zichzelf de naam van ware kerk gaat opeisen en anderen daar buiten gaat sluiten, hoewel zij evengoed al hun zaligheid alléén van Jezus Christus verwachten... dat dan die Judaïstische geest bezig is vaardig te worden op één of andere manier. Het is mogelijk dat er broeders en zusters ontstemd zijn. Misschien. Dat is nu eenmaal een risico dat men in de kerk moet lopen”.

Deze woorden gaven aanleiding tot een rel in de kerkdienst.

„Na beëindiging heeft één van de gemeentelieden — daartoe in de gang van de prediking met even zoveel woorden door de predicator geprést — publiek protest aangetekend en hebben op voorgang van een broeder ouderling vele broeders en zusters... op ordelijke wijze het gebouw verlaten” a.w., pag. 12/3.

Uit deze bewoordingen is duidelijk dat de schrijver, die voorzover ik uit het geschrift kan opmaken zelf niet in de dienst aanwezig was, de broeders en zusters die heengingen in bescherming neemt; zij zouden op ordelijke wijze de orde in de eredienst hebben verstoord.

Iets meer komen we aan de weet uit een bericht in het Nationaal Dagblad; ik put dus weer uit „betrouwbare” berichtgeving.

Daar lezen we in het nummer van 30-11-'66 over het incident tijdens de kerkdienst te Kampen dat in de tweede morgendienst één van de kerkgangers bij interruptie inhaakte op de woorden van de predikant. „De predikant was, aldus deze broeder door deze prediking een „Open Brief” voor de gemeente geworden en hij had beter in Hattem (de vorige gemeente van ds. Mulder, die hij diende van 1940 tot 1951) synodaal kunnen blijven.”

Deze berichtgeving toont aan dat het incident niet zo onschuldig en ordelijk was als prof. Kamphuis ons wil doen geloven.

Hoe men het ook wendt of keert, zó hebben we niet te verkeren in het huis Gods. Bezwaren tegen een prediking brengt men niet bij interruptie in de eredienst naar voren en zeker niet op de wijze, die ons in het Nationaal Dagblad wordt verhaald.

Voor de burgerlijke rechter is het verstoren van een openbare godsdienst-oefening strafbaar.

Het is daarom onbegrijpelijk dat prof. Kamphuis, hoogleraar in het kerkrecht, de

mensen, die het incident veroorzaakten de hand boven het hoofd houdt.

Daarom dringt zich de vraag op, waarom prof. Kamphuis, die toch echt wel weet dat een dergelijk optreden niet te verdedigen is, deze mensen publiek in bescherming neemt.

Het zou verhelderend zijn, wanneer prof. K. op deze vraag antwoord wil geven.

Van 27 november naar 5 december 1966

Op 5 december schrijft prof. K. aan de kerkeraad van Kampen (a.w. pag. 13/16): „In verband met de droeve gebeurtenissen van zondag 27 november en de kanselafkondiging daarover van jl. zondag... heb ik mij tot de lezing gezet van de Open Brief die ds. J. O. Mulder met anderen in oktober/november van dit jaar gericht heeft aan de zgn. Tehuisgemeente te Groningen — een lezing, waartoe ik tot nu toe de mogelijkheid nog niet had”.

Duidelijk staat hier aangegeven, wanneer de schrijver de O.B. voor het eerst onder ogen kreeg, dat was mogelijk zondag 4 december, waarschijnlijk maandag 5 december; eveneens is duidelijk uit de aanleiding tot deze lezing, dat de O.B. niet bepaald „onbevooroordeeld” ter hand is genomen. Terwijl de kinderen in Nederland, je zou haast zeggen enigszins toepasselijk zongen: „Makkers

staakt uw wild geraas, 't heerlijk avondje is gekomen”, zat prof. K. gebogen over de Open Brief.

U weet dat er over deze brief zo één en ander te doen is geweest.

In Amersfoort hoorde ik destijds een betoog, waarin met veel verve werd beweerd dat deze brief een prachtig, duidelijk geschrift uit één stuk was; er was maar één gebrek: hij deugde niet.

Anderen vertelden dat het een moeilijk, duister stuk was.

Weer een ander sprak van geraffineerd.

Hoewel ik de O.B. heb ondertekend, ben ik van mening dat het stuk in een moeilijke taal is gesteld en voor een groot deel over de hoofden is heengegaan.

In het blad de Reformatie is jaren over deze brief geschreven, een groot aantal kerkbodeschrijvers liet zich niet onbetuigd, er zijn scribenten die nu nog hun lezers op nieuwe vondsten verrassen.

Er werd zelfs gesproken over een theologie van de Open Brief.

Uit dit alles valt te concluderen dat de beoordeling van dit schrijven toch wel enige rustige bezinning vraagt.

Prof. Kamphuis die naar eigen getuigenis zich op 4 of 5 december voor het eerst opmaakte om deze brief te lezen, was aanstonds met zijn oordeel klaar en schreef heet van

de naald op 5 december aan de kerkeraad.

Over de omstreden preek van ds. Mulder lezen we geen woord.

Uit het slot van dit schrijven blijkt het ultimatief karakter: „De inhoud van deze brief, dat zult ge verstaan, vraagt om behandeling vóór het a.s. Heilig Avondmaal, waar de Goede Herder Gastheer wil zijn, maar waar Hij de versterking van Zijn heilige orde niet duldt”.

De zaak wordt aanstonds in breder kring aan de orde gesteld want een afschrift van deze brief ging naar de President-curator van de Theologische Hogeschool en naar de kerkeraad van Delfshaven, de schrijver heeft zich blijkbaar op „alle dingen” voorbereid.

Het oordeel dat in deze brief over de ondertekenaars van de Open Brief wordt geveld kent nauwelijks zijn weerga in de geschiedenis.

Hoort u maar: „En daarin is ds. M. openbaar geworden als een kwade herder... een kwade herder, die maar niet van een liturgische orde afwijkt... maar het werk en de orde van God tracht te verstoren... een kwade herder, die door te blijven in de vrijgemaakte kerken, zich niet alleen aan kerkscheuring bezondigt... maar ook geveinsdedijk handelt

(vervolg op pag. 226)

De inzet van de ware religie

„Want wie tot God komt, moet geloven, dat Hij bestaat en een Beloner is voor wie Hem ernstig zoeken”.

Hebreeën 11-6b

De brief aan de Hebreeën is in een bepaald opzicht één van de meest merkwaardige brieven van het Nieuwe Testament. Wie de schrijver geweest is, weten we niet. Vroeger werd algemeen aangenomen, dat het de apostel Paulus was. Vandaag denken anderen meer aan Apollos of Barnabas. Het moet althans een bekeerde intellectuele Jood, waarschijnlijk uit Rome, geweest zijn. We lezen aan het slot van hoofdstuk 13, dat de auteur de gemeente oproept voor hem te bidden, „opdat ik u des te eerder teruggegeven moge worden”. Blijkbaar heeft hij onder de geadresseerden gearbeid en is hij om welke oorzaak ook van hen gescheiden geworden. En aangezien het niet mogelijk blijkt een persoonlijk woord tot hen te spreken, zet hij heel zijn toespraak maar op papier. Het is a.h.w. een geschreven preek! Men zou de brief aan de Hebreeën „de brief van het geloof” kunnen noemen, vooral op grond van dat bekende elfde hoofdstuk, dat het geloofseffekt in beeld brengt. Daardoor moesten die Jodenchristenen, die hun ritueel moesten loslaten en vervuld werden om hun geloof, zich laten troosten en versterken. Zij moesten zich vooral niet laten verleiden om te deserteren uit de gelederen van Christus en terug te keren tot de syna-

goge. Waren al die opgesomde geloofshelden geen mannen en vrouwen van gelijke beweging als zij? Wisten zij dan bij voorbaat, dat zij als helden zouden opgroeien? Niemand wordt toch als held geboren? Men wordt het toch gemaakt in donkere levensuren! Iemand heeft eens opgemerkt: „Beven voor mensen maakt slaven, maar beven voor God formeert reuzen”. Die bekeerde Joden moesten leren inzien, dat de triomf van het geloof de triomf van de vrijmoedigheid inhoudt. Als deze mensen zich afvroegen: „wat zie je ervan? Wat bemerk je nu konkreet van de macht van de Heiland in deze wereld? Welke invloed oefent het Woord van God uit en is het nog wel de moeite waard om daarvoor je leven in te zetten?”, dan krijgen zij deze vermanende en stimulerende woorden te horen: „Heft dan de slappe handen op en strekt de knikkende knieën en maakt een recht spoor met uw voeten”.

Dat kan alleen bereikt worden door het volgen van Christus.

Als men achter de Heer aanwandelt, zal men vanzelf ontdekken, dat Zijn voetspoor als bloedspoor een recht spoor is! Zo haalt de brieveschrijver ook het voorbeeld van een man als Henoch aan. Die hoort eveneens

thuis op de galerij van de heroën van het christelijk geloof. Was Henoch niet een wat eenzame figuur? In zekere zin wel. Hij leefde in zijn tijd in een dekadente omgeving, maar stond als een bloem te bloeien op een mestvaalt. WANT HIJ WANDELDE MET GOD. Hij ging elke dag met God op stap. Hij verklaarde zich voortdurend met God solidair en kreeg zo de kracht om de antithese tot zijn verwereldlijkte omgeving te beleven. God nam hem abrupt weg, naar lichaam en ziel als complete mens. Hij zag de dood niet. Hij is er niet mee in aanraking gekomen. En voordat hij werd weggenomen, is van hem getuigd, dat hij God welgevallig was geweest. Dat ging niet buiten Henoch's geloof om. De brieveschrijver aksentueert duidelijk de verbindende voorwaarde van het geloof!

Zonder geloof is het onmogelijk God te behagen. Want wie tot God komt, wie tot Hem nadert, wie met Hem contact zoekt in het gebed, die moet — het is een noodzakelijke conditie — geloven, dat Hij bestaat.

Niet, dat er een God bestaat. In die zin zijn de meeste mensen vaak nog wel min of meer gelovig. Zo kan zelfs een reageerbuisje iemands „god” zijn! Maar het gaat hier om de existentie van de God van de Bijbel, de God van het Verbond, de levende God! Geloven aan God is eigenlijk lang niet voldoende. Dat is een hersenschim. Daar kun je alle kanten mee uit. God bestaat. Hij is. Hij is er. Hij zal er blijven. Dat garandeert ons Christus als De Onveranderlijke en Onvergankelijke, Die gisteren en heden Datzelfde is en tot in eeuwigheid. De gelovige zegt: God bemoeit Zich met mij! Hij weet: ik besta voor Hem! Er is een band tussen Hem en mij! Door Christus, de Heer.

In De Zoon van Zijn liefde heeft God getoond, dat Hij de band met mij, die ik in het paradijs had verbroken, wil herstellen.

Dat is de kern van de ware religie! „Veelal”, zo lees ik ergens, „wordt het woord religie afgeleid van het latijnse religare, zodat religie de betekenis heeft van band aan God, gemeenschap met God”. Dat geloof in de existentie

van God is dus maar niet een koude theorie. Het is bloedwarm!

En dan is dat geloof reactie. Want de reactie ging en gaat van God uit. Hij werkt het geloof in de mens door Zijn Geest en Woord. Hij heeft het initiatief genomen ons tot Zich te trekken. Als Hij over Zichzelf niets had gepubliceerd, zouden wij van Zijn bestaan geen enkele notie hebben. Maar nu weten we, dat de inzet van de ware religie de adoratie van God is. En in die weg wil God ons nog belonen ook. De Bijbel spreekt op verschillende plaatsen heel duidelijk over loon. Maar die bijbelse loongedachte staat anti-thetisch tegenover de desbetreffende leer van de Roomse kerk. Het heeft nl. niets met een kontrakt te maken. Calvijn heeft al opgemerkt, dat het Koninkrijk Gods niet een bezoldiging van dienstknechten is, maar een erfenis van kinderen.

De brief aan de Hebreeën opperde al eerder de loongedachte. „Want God is niet onrechtvaardig, dat Hij uw werk zou vergeten...” (6:10). Zo bemoeit God ons door in het woord loon uit te drukken, dat de verwachting niet beschaamd zal worden. In Zijn beloning kroont Hij Zijn eigen werk! Door Christus, onze Heer! Want het is het loon der genade! Christus verdiende het voor ons en keert het aan ons uit. Nu al. „Wat vreë heeft elk, die Uwe Wet bemint”. En straks, als Hij zeggen zal: „Wél gedaan, gij goede en getrouwe slaaf, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u stellen; ga in tot het feest van Uw Heer”. Laten we allen rondom de 31ste oktober ons nog eens extra bezinnen op deze inzet van de ware religie. Dan zullen we de HERE des te dankbaarder zijn voor het feit dat Hij een man als Luther als instrument van Zijn Geest heeft willen hantieren om deze dingen opnieuw te leren belijden. En dan zal de strijd, in de tijd van de grote reformatie gevoerd, ongetwijfeld ook vandaag haar uitwerking niet missen in ons kerkelijk en persoonlijk leven!

O. MOOIWEER - Enschede

Een belijdeniscatechisatie in de goede oude tijd

De bijna 20-jarige jongeling kwam, ver van huis, op eigen benen te staan. Hij meldde zich bij zijn predikant: een oude asthmatische stakker. Deze had, om met Fons Jansen te spreken, een „late roeping” gehad, en moest nu zijn veertig dienstjaren zien vol te maken, wilde hij pensioen krijgen. — „Wanneer geeft u catechisatie, dominé?” — Dat zou op Donderdagavond zijn. — En geeft u misschien ook belijdeniscatechisatie? — Wel, dat is op Donderdag mijn vriend, zoals ik al zei.

Pats. Die kwam aan. De jongeman stond wel even beteuterd. Hij had dus niet zelf het recht van kiezen, of hij al dan niet naar de belijdeniscatechisatie zou gaan. Die beslissing werd ambtelijk genomen. Ook de datum van de openbare belijdenis, zo bleek later, werd door de kerkeraad vastgesteld. De jongemensen behoeften alleen maar ja te zeggen tegen de kerkelijke traditie en alles zat snor. De zieleherder leidde hen met zijn stok en zijn staf langs de oude paden — alleen voelde de jongeling zich een tikje schaapachtig genomen. Er was iemand tussen God de Heere en hem gekomen, als u mij begrijpt. Die iemand hield geen rekening met een langzame innerlijke rijping — maar hield rekening met leeftijd, kerkelijke regels en tijdige aanpassing daaraan.

Ondanks deze ontmoediging is de jongeman naar de catechisatie gegaan, lees naar de belijdeniscatechisatie. De opkomst aldaar bestond uit twaalf meisjes en twee jongelingen. Eerste vraag: waar zat de rest van de jongelingen, theoretisch 10-11 man? Antwoord: lieten verstek gaan, hun niet gezien. Tweede vraag, aan de jonge mede-broeder: waarom ben jij hier eigenlijk? Antwoord: omdat mijn aanstaande schoonmama dat eist. Anders hoef ik niet bij Marietje thuis te komen.

De catechisatie was niet veel meer dan een generale repetitie van de „stof”: de catechismus, aangevuld door een leerboekje vol spitsvondige onderscheidingen, theologische kneepjes en weetjes, dogmatische theorieën. Alles overeenkomstig de rationalistische vloedgolf, die destijds de gereformeerde kerken overspoelde. (Zoals u weet komen de wereldse verschijnselen altijd zo'n halve eeuw later de kerk binnen.) Op catechisatie was het dus: kennis inpompen, uit het hoofd leren, kennis inpompen. Geen Bijbel. Geen praktische vragen. Geen gedachtenwisseling, laat staan discussie. Kale repetities, week in week uit. Twaalf meisjes en twee jongemannen werden volgegoten door een oude asthmatische predikant, die op zijn pantoffels uit de pastorie kwam, binnendoor, en die zich in de luren liet leggen, als jongelui hem de „stof” van de vorige week wilden laten overdoen.

Verbaast het u, wanneer hier weinig werk van de Geest tot stand kon komen? Waar Gods liefde niet zicht-, voel- en hoorbaar wordt gemaakt, daar kan bezwaarlijk wederliefde gedijen. Zelfs het gebed ging achter amechtig gehijg verscholen; tot meer dan enkele volzinnen achtereen was de dominé niet in staat. Alles bleef dan ook bij het minimale: lesjes overhoren, geduld hebben met jongelui die het toch weer niet geleerd hadden (en die het nooit zouden leren), lesjes overhoren, de dwalingen corrigeren, lesjes overhoren, de praters tot zwijgen brengen, lesjes...

Deze ellende heeft enkele maanden geduurd. Maar eens op een morgen is de dominé

niet meer opgestaan. Hij was hijgend en wel thuisgehaald. Had zijn harde plicht gedaan voor een harde kerk, tot er de dood op volgde. Kreeg nu waardevast pensioen.

—o—

Een bejaarde consulent kwam de „cursus” afmaken. De zaken werden op de zelfde voet voortgezet. Lesjes overhoren, babbelaars tot stilte manen, lesjes overhoren. En zo voort. Benauwt het u wel eens, als er geknoeid wordt met de kerkelijke jeugd? Want of nu wordt opgevoed in de kuyperiaanse dogmata dan wel in de zaaksgerechtigheid van de vrijmaking — dat is alleen een verschil in jaartal. De jeugd wordt dan ambtelijk en officieel misselijk gemaakt van alle kerkelijk gedoe — en als de Heere het niet genadiglijk verhoedt misselijk gemaakt van de dienst des Heeren. De herinnering aan deze belijdeniscatechisatie blijft een nachtmerrie. De meerderheid van de toenmalige catechisanten bracht voor de dienst des Heeren niet meer belangstelling op dan een gemiddelde dienstplichtige voor het vak staatsinrichting. En dat is niet veel. Men spiekte, men zei voor, men ginnegapte; maar men kwam trouw ter catechisatie, volgens de regelen daarvan zijnde. Dat wel.

Toen de datum bekend werd gemaakt, waarop de kerkeraad ons jawoord had gesteld, gingen er diverse zuchten van verlichting op. Het eind kwam in zicht. Even volhouden. Dat dacht de consulent blijkbaar ook, want die begon met nieuwe ijver aan een nieuwe generale repetitie. Er moest, zei hij, kennis zijn, wilde Gods volk niet verlopen gaan. En die kennis werd er moeizaam ingestampt. Dat zou zo zijn doorgegaan, indien er niet opeens iets heel ergs gebeurde. Dat erge was niet minder dan een bom, een inslag van de bliksem. Het is ongeveer als volgt toegegaan.

—o—

Jan, zei de dominé, vertel me nog eens: hoeveel stukken zijn u nodig? — Jan wist ook niet alles, en begon — toen hij overal „drie” hoorde fluisteren — de drie formulieren van enigheid op te noemen. Foei Jan. — Marietje, welke soorten geloof ken jij? Marietje geloofde aan wonderen, wist van tijd-geloof en nog iets, maar kon niet op het zaligmakend geloof komen. Foei Marietje. — Hendrikje, hoeveel naturen heeft de Christus? Wist Hendrikje veel — ze giechelde wat. Foei Hendrikje, en het onderzoek is al in zicht. — Pleuntje, vertel jij dan maar eens: wat staat in de zondagen zoveel tot en met zoveel van de Heidelberger? Pleuntje mocht een boon worden. Foei Pleuntje. — Hendrikje dan? Die had toch al een beurt gehad, dominé? Foei Hendrikje. — Marietje dan? Marietje wist de vraag al niet meer. Foei Marietje, luister dan naar Jan, die zal het zeggen. Maar Jan, die toch al niet veel bij Marietje in te brengen had, stond met zijn mond vol gave tanden. Eerlijk zei hij: ik weet het niet.

De dominé zuchtte. Hij was vermoeid — en hij was het beu. Wat zat er nu in zijn ambt? De jongelui stonden in het boek des levens — zei Kuyper — en dan haalde niemand ze eruit; of ze stonden er niet in — zei Kuyper — en dan bracht geen catechiseermeester ze erin. En de dominé ploegde zijn God-ganse leven op rotsen, had in zijn eigen gemeente al moeiten genoeg, en moest deze catechisatie

D. W. L. Milo - Vierhouten

ook nog tot een goed eind brengen. En de jeugd was niet meer als vroeger. Niemand was meer geïnteresseerd in de „stof”.

Hijzelf trouwens ook niet meer als vroeger. Hij mijmerde wat over de uitverkiezing en verwerping, en over het dogma inzake de afval der heiligen. Zijn wazige blik gleed de kring rond. Wat had hij ook weer gevraagd? Stel je voor, hij wist het zelf al niet meer. Daarom richtte hij zich tot zijn laatste strohalm, en zei, hoopvol berustend: goed, mijn vriend D.W.L.M., zeg jij het dan maar.

—o—

En toen ging de zaak fout. De strohalm hield het ook niet meer. Die was nu lang genoeg door de wind heen en weder bewogen en het knakken nabij. Die deed niet meer mee aan dat misselijk makende spelletje.

Het bleef even stil. Toen sprak de strohalm, zacht, doordringend en vastbesloten: ik weet het ook niet dominé; en dat kan me nog niet schelen ook!

Pats, net zo. Twee welgeschapen volzinnen, die sneden door de kerkeraadskamer. Het was of de bliksem insloeg in dit heilige rookhol. Ieder was meteen klaar wakker, hield de adem in, rook een rel van belang. Er viel een leerboekje kletterend op de grond. De dominé hapte naar lucht, slikte, hapte nog eens, en sloot bedachtzaam zijn mond. Daarop vermande hij zich en ging het probleem te lijf: waarom zeg je, dat het je niet kan schelen!?

Omdat de catechisatie één grote sof is, zei de strohalm, één dooie ellende, één miezerig lijntrekken aan dat leerboekje, dat we toch nooit uit het hoofd zullen kennen, en dat trouwens tot onzer ziele zaligheid geen fluit of flikker bijdraagt.

Zo, dat was dat, en het woord was aan de dominé. Deze peinsde, werd gelukkig niet boos, maar zocht naar de oorzaken van dit totaal onverwachte gebeuren. Vergeet u niet: het was toen nog niet de tijd voor provo's en inspraak en demonstraties en grote monden, weet u. Er werd nog uitgebreid gebruik gemaakt van het vijfde gebod, teneinde de hiërarchische stabiliteiten te verzekeren. Maar toch vroeg de predikant: hoe had jij je die catechisatie dan eigenlijk ingedacht?

Vandaag is die vraag vanzelfsprekend. Ze bewijst de goede opvoeding van de leraar, die zijn leerlingen alle inspraak toestaat, blijmoedig open staat voor hun inzichten, zelfs voor de zotste. Maar deze predikant was van schrik zijn tijd een halve eeuw vooruit. Want hij had zich kunnen beroepen op zijn ambt: in die dagen sprak een ambtsdrager min of meer ex cathedra en je moest van goeden huize zijn om er iets tegen in te brengen. Maar deze dominé was opeens... menselijk! Want hij zag, dat de critiek van de strohalm onvermijdelijk de plicht van het betere alternatief meebrengt. Vandaar zijn wijze vraag: hoe had jij je die catechisatie dan eigenlijk ingedacht?

—o—

Toen haalde de strohalm diep adem. Hij ging zijn mond openen tegen het ambt. Hij had a gezegd en het hele alfabeth lag op hem te wachten. Er waren elf getuigen plus een ambtsdrager. Alles wat hij ging zeggen zou

woordelijk voor de hoge raad komen. Hij zou zijn woorden moeten wáár maken. Sterker. Wat hij nu ging zeggen had geen waarde meer voor eigen zaaksgerechtigheid (zijn kerkelijke status was immers tóch naar de knoppen) — maar zou overwogen worden door de kerkeraad. Zou daar zijn uitwerking kunnen hebben. Of ook — zou daar zijn uitwerking kunnen missen.

Hij sprak aanvankelijk rustig en weldoordacht. Langzamerhand echter sneller en vuriger. Eindelijk hakkend en zich verslikkend, met haast om alles te hebben gezegd, voor de bijl zou vallen. Ongeveer als volgt:

Ik had gehoopt, dominé, dat de belijdeniscatechisatie ons zou voorbereiden op onze openbare geloofsbelijdenis in de gemeente. Dat ons duidelijk zou worden: wat de gemeente is, wat onze belijdenis inhoudt, waar we aan vast zitten als we ja hebben gezegd, hoe dit ons leven zou veranderen, en hoe wij anderen voor de dienst van de Heere zouden kunnen winnen. In de plaats daarvan zitten we elkaar nu maanden lang het boekje te overhoren, dat over allerlei theologische onbenulligheden gaat, maar dat de praktijk van het christenleven gewoon laat liggen. We zeuren maar over dogmaatjes die ons toch niets doen, maken passen op de plaats in het stuk der ellende — maar zouden heel iets anders willen!

Ik zou willen weten: hoe en waar genade te vinden is voor beroerde mensen als wij, en hoe het mogelijk is, dat de Heere die genade reserveert voor bepaalde gereformeerde mensen, en waarom de Heere bij voorbaat de meeste mensen van zijn genade heeft uitgesloten, en wat we kunnen doen aan de armoede en het maatschappelijk onrecht in ons land, en hoe we anderen tot de genade van Christus kunnen brengen, en waarom de theorie van de gereformeerden zo ver van hun praktijk afwijkt en zo. En dan nog veel meer. Hoe kan ik weten dat er een God is, en dat Hij óns liefheeft en een ander niet? En hoe weten wij dat de Bijbel zijn eigen woord is? En hoe weten wij dat er een begin aan de schepping is geweest en geen begin aan God? En dat er een eind aan de schepping komt, maar niet aan God? En wat we straks ná de belijdenis met ons geloof aanmoeten wilde ik weten. En hoe we anders dan anderen moeten leven, en waarom die anderen eigenlijk anderen zijn, en waar je dat aan kunt zien of weten...

In plaats daarvan zitten we elkaar maar vraagjes te overhoren — terwijl je kapot gaat onder de vragen! De Bijbel zou het antwoord geven? Die heeft al die maanden op tafel gelegen en is nog nooit open geweest. Maar wel hangt al die tijd het portret van dr. Kuyper boven onze hoofden te grijnzen (móet dat nou, dominé?) en we zijn er niets wijzer van geworden...

—o—

De predikant had geluisterd, aandachtig. Hij dacht na, begon te spreken, zuchtte, zweeg. Het bleef lang stil. Zijn ogen vulden zich met tranen. Eindelijk zei hij: zullen we dan nu maar eindigen? En na het gebed verdween ieder, verslagen. Behalve de strohalm, die achterbleef en kapot van wroeging sprak: ik wilde u geen verdriet doen, dominé, het spijt me zo!

Nee jongen, zei de predikant. Het is wel goed zo. — Krijg ik een hand van u? vroeg de strohalm. — Natuurlijk, was het antwoord. De dominé bracht de opstandeling tot de voordeur. Gaf hem nog eens een hand. Het is wel goed zo, klom het weer. En hij zuchtte.

CORRECTIE

In het artikel „Broederbandrecorder” is, ondanks mijn eigen correctie, helaas een zin uitgevallen. Terwille van het logisch verband moet in de 2e kolom, na het midden, na de zin „De bandrecorder is ook een apparaat, dat ons kan beschermen tegen bedrog, spionage en verraad”. worden ingevoegd: „De bandrecorder is ook een apparaat, dat bedrog, spionage en verraad mogelijk maakt”. Om dan aan te sluiten bij: „Geef mij één woord van mijn tegenstander” enz. M.

(vervolg van pag. 224)

en spreekt: naar Matth. 7 en Joh. 10 een wolf in schaapsvacht, een dief vermomd als goede herder.”

Hier dringt zich opnieuw een vraag op.

Waarom heeft de schrijver, alvorens een dergelijk oordeel te vellen, geen contact opgenomen met ds. Mulder of met één van de andere ondertekenaars.

Zo'n oordeel slingert men toch niet zo maar de kerken in.

Ik meen te weten dat collega Mulder zich in trouwe arbeid gedurende vele jaren een goede herder heeft betoond, die de schapen tot Jezus Christus bracht.

Laten we even aannemen dat er terecht enige verdenking kon rijzen, dan gaat men er zich toch eerst van overtuigen of men wel goed gelezen heeft, in de hoop dat de conclusie waartoe men kwam niet waar is.

Ik dacht dat Christus gebod voor het verkeren in het huis van God toch wel een heel

H. J. van der Kwast

nauwkeurig onderzoek vergt, voordat men zijn broeder veroordeelt en dan zie men nog toe hoe men dit doet.

In een gesprek met broeders is dan heel wat mogelijk.

Niet alzo prof. Kamphuis: dief vermomd als goede herder!

Daarom nog eens de vraag: „Waarom zo overhaast te werk gegaan en waarom geen gesprek van tevoren”.

Het wordt nog bonter.

De brief bevat ook een bedreiging: „En waar hij zich publiek en door middel van de landelijke pers als kwade herder deed kennen, zal ik naar de maat van mijn kracht, hem ook publiek aldus signaleren met ieder mij ten dienste staand middel, **evenals gij uwerzijds publiek hebt gereageerd op wat ge „ordeverstoring” wenst te noemen.**”

Die laatste door mij vergedrukte woorden, onderstrepen onze eerste vraag, waarom prof. Kamphuis de mensen, die de orde in de eredienst verstoorden, de hand boven het hoofd houdt.

Want uit zijn eigen geschrift valt op te maken, dat hij de Open Brief aangrijpt om het incident in de door ds. Mulder geleide dienst goed te praten, ja om ds. Mulder de schuld daarvoor in de schoenen te schuiven, hoewel de **omstreden preekpassage** daarvoor geen aanleiding gaf.

Wie regelmatig de Reformatie leest kent deze strategie: de man, die b.v. een ideologie signaleert, krijgt te horen dat hijzelf een ideoloog is.

Daarom zou ik graag antwoord van prof. Kamphuis ontvangen.

Het zou toch wel een nare zaak worden, als we moesten vaststellen dat wat men reformatie noemt in Kampen, begon met een ordinaire rel in een kerkdienst en dat de Open Brief heeft gefundeerd voor wat de Duitsers noemen „gefundenenes freszen” om tot een al sluismerende actie over te gaan.

Voor dit maal is het genoeg, maar het belangrijkste komt nog, want we zullen nagaan op welke gronden het oordeel van prof. Kamphuis „dief vermomd als herder” berust.

*Ik zie een wiegje op een klein balkon,
Gekoesterd in de milde lentezon,
Hoog boven het rumoer van twist en kinderjool,
Zie ik dit wiegje en dit kind als een symbool.
Het kindje, dat vierhoog gebeven staat,
Neemt nog geen deel aan 't leven op de straat.
Het leeft een eigen leven teer en zacht,
In 't witte wiegje, 't heeft nog geen gedacht?
Aan wat geweest is of wat komen gaat,
Toch groeit het ergens heen, naar goed, naar kwaad?
Zal 't delen in ons leven van zonde en verdriet,
Of uitgetild daarboven dat zó kennen niet,
Zoals dat wiegje hoog op het balkon daar staat,
Ver boven d' alledaagse herrie van de straat?
Dit wereldje apart getuigt van moeder's droom
Haar kindje te behoeden voor verdriet en hoon.
Mocht zij haar droom dan dromen met het oog op God,
Van Hem voor 't kind verwachtend een gezegend lot.
A. P. -W.*

TE BERDE

Wat is independentisme? Wat is er tegen, wat is er voor?

Vorige week lasen we in „het kerknieuws van Scheps” dat er een independentistische geest zou heersen in bepaalde vrijgemaakte gelederen en dat scheen niet zo best te zijn. Voor een gereformeerde moet dit blijkbaar zonder meer duidelijk zijn en dat is niet helemaal merkwaardig te noemen want onze voorvaderen hebben zich, al of niet met een beroep op de grote Voetius, al heel vroeg tegen de leer van de Independenten gekeerd. Deze Independenten gingen en gaan zeer konsekvent van de gedachte uit, dat de plaatselijke kerken souverain zijn en dat het kerkverband er wel is om elkaar te steunen en te dienen, maar niet om gezag in de plaatselijke kerk uit te oefenen. Uitspraken van synoden, classes en welke fraaie en on-Nederlandse namen deze kerkelijke vergaderingen ook mogen hebben, hebben slechts adviserend gezag.

Bouwman, de schrijver van het „Gereformeerde Kerkrecht” verdedigt de noodzaak van het kerkverband (met een toezichhoudend karakter) met een drietal argumenten.

Ten eerste vanwege „de innerlijke eenheid der kerk van Christus”. Verder zou de H. Schrift leren „dat de onderscheidene kerken elkaar moeten helpen en dienen” en ten derde dient zij ter bescherming van „de vrijheid van de gemeente en hare leden tegenover de heerszucht en de willekeur der ambtsdragers”.

Als we het eerste argument volkomen serieus nemen zou dat betekenen dat we een internationaal kerkverband behoren te hebben. Als we hierop uitzonderingen op maken vanwege het onpraktische hiervan (correspondentschappen), dan is het landelijk verband ook niet absoluut noodzakelijk. Dat de H. Schrift voorbeelden geeft van elkaar helpende kerken is volkomen juist, maar dat die Schrift ook voorbeelden geeft van Synodes — en daar gaat het juist om — is niet juist. Dat we dankzij de synodes e.d. vrij zijn van heerszucht en willekeur van ambtsdragers is een lachertje.

We kunnen ons voorstellen dat velen onder ons zo langzamerhand vuurbang zijn voor het kerkverband. Hadden we vandaag een minder sterk kerkverband gehad dan laat zich de opvatting makkelijk verdedigen dat er minder plaatselijke kerkscheuringen met alle daaraan verbonden ellende en verdriet hadden plaats gevonden.

We zouden het onbegrijpelijk vinden als de vrije kerken onder ons één, twee, drie weer als van ouds gewestelijke en provinciale kerkelijke vergaderingen gingen organiseren. Anderzijds zijn we er van overtuigd dat er een kerkverband moet zijn en dat er dus ook een K.O. moet komen. Dat zal dan een K.O. moeten zijn anno 1969 en niet anno 1618. Het zal weer mensenwerk zijn, dus onvolmaakt en gebonden aan de tijd. Gelet op dit laatste zijn verschillende beschouwingen t.a.v. de D.K.O. meer humanistisch te noemen dan Christelijk.

WESTERHUIS

H. J. Jager - Kampen

De gemeenschap der Heiligen

(6)

We krijgen de indruk bij het lezen van het N.T., dat de heiligen of gelovigen in de apostolische tijd een hechtere gemeenschap vormden dan in onze dagen. Nu is dat wel te verklaren.

Ten eerste was het christendom nieuw en fris. De gelovigen wisten zich overgegaan uit de dood in het leven. Als heidenen hadden ze troost en vrede gezocht bij allerlei afgoden. Maar echte rust vonden ze daar niet. En met de Joden was het al niet veel beter gesteld. Het leven uit joodse of heidense wetten geeft geen echte bevrediging. (Dit geldt ook van het leven bij gereformeerde wetten evenzeer.) Maar in Christus hadden ze alles gevonden, wat tot hun zaligheid nodig was. Ze kenden nog de verwondering over het nieuwe heil. Het was om op te springen van blijdschap. En gedeelde vreugd is dubbele vreugd. Wat zullen die slaven — want dat waren ze voor het merendeel — gezongen hebben van de vrijheid, die ze door Christus ontvingen.

Ten tweede vonden ze in deze wereld verdrukking. En verdrukking bindt samen. Joden-christenen werden uit de synagoge verbannen. Heiden-christenen uit de gemeenschap gestoten. De heiligen vormden een verachtelijke groep. Ze werden door Jan en alleman gehaat, omdat ze nergens meer aan meededen. Wij praten ook wel van verdrukking en lijden, maar — hoewel dit er is — het mag geen naam hebben bij wat de eerste christenen ondervonden.

Ten derde vormden de heiligen over het algemeen kleine gemeenschappen. We lezen van gemeenten, die vergaderen ten huize van broeder zus of zo. En in een kleine samenleving is de band als vanzelf sterker dan in een grote. Maar de hoofdzaak was, dat ze één Here hadden en alle broeders en zusters waren. Ze mochten verschillen in afkomst, ontwikkeling en gaven. Maar voor de Here waren ze allen gelijk. Alle gelovigen hadden een „ambt”, een taak. Naar de plaats waar ze stonden en de gaven die ze ontvingen. Maar ieder had wat en niemand had niets. Ze waren mondige leden van één familie.

De vorige keer heb ik de aandacht gevestigd op Rom. 12. Nu vraag ik belangstelling voor Rom. 16. Een hoofdstuk, dat wel niet tot de meest geliefde lektuur zal behoren. Wat moeten we aan met al die namen van ons onbekende personen? En die groeten? Nu ja, die kennen we al lang. Zullen we dit gedeelte van de Schrift maar niet overslaan?

We moeten het dunkt mij maar niet doen. Er is wel wat uit te leren. In elk geval dit: dat velen de Here en de gemeente dienden.

Phébe, een „zuster” van Paulus en de zinnen, dus een lid der gemeente, wordt aan de gemeenschap te Rome aanbevolen. Zij was een „dienares” of diakones van de kerk te Kenchreae. De gelovigen in Rome moeten haar bijstaan, want zelf heeft zij aan velen, ook aan Paulus, bijstand verleend. Van velen is zij een „voorstandster” geweest. Hier staat een woord, dat ook gebruikt wordt voor een oudste, die wel „regeert”. Phébe zal wel niet „geregeerd” hebben. Zij heerste niet, maar diende. Ze zal wel geen ambtsdraagster geweest zijn. Maar ze oefende het ambt der gelovigen uit. En goed ook.

Dan komen Prisca en Aquila aan de beurt. Een leuk stel, dat we in verschillende brieven en op verschillende plaatsen tegenkomen. Ze hebben Apollos nader onderricht over de weg der zaligheid. Dat was in Korinthe, waar Paulus anderhalf jaar bij hen ingewoond heeft. Ze reisden met hem naar Efeze, waar de apostel hen achterliet. Niet om te rentenieren denk ik, maar om voor de gemeente daar te zorgen. Dáár hebben ze waarschijnlijk hun leven voor Paulus gewaagd. Niet hñ alleen is hun dankbaar, maar al de kerken in de heidense wereld. Nu zijn ze weer in Rome en

een gemeente vergadert bij hen aan huis. (Tussen haakjes: het is wel zeker, dat vóór het jaar 200 geen kerkgebouw in Rome stond. We zouden zeggen: hoe bestaat het. En toch een kerk? Jawel en niet slechts één, maar verscheidene. Want zulk een huis-gemeente mogen we ook wel huis-kerk noemen. Of-schoon ik de voorkeur geef aan: gemeente.)

Verder moet Epénetus de groeten hebben, Paulus houdt van hem. En ook Maria krijgt de aandacht. Zij heeft zich veel moeite voor de gemeente gegeven. Ze heeft zich „zeer ingespannen” staat er. Dan komen Andronicus en Junias aan de beurt. Ze zijn Joden, evenals Paulus en zijn met hem gevangen geweest. Zij zijn bekend als apostelen. Dat wil hier wel zeggen, dat ze aan de Evangelieverkondiging deel hebben genomen. Ze waren missionarissen zouden wij zeggen. Dan volgen nog de geliefde Ampliatius en Urbanus, die met Paulus samengewerkt heeft in de dienst van Christus. Zouden er toen niet meer „werkers” geweest zijn dan nu?

Ook denkt Paulus aan Apelles, „de beproefde in Christus”. Een christen-veteraan zouden we kunnen zeggen. Die z'n sporen heeft verdiend in de dienst van Christus. Na Aristobulus en de zijnen, en Herodion, en die tot de kring van Narcissus behoren komen een drietal vrouwen aan de beurt.

Tryphéna en Tryphósa hebben in gemeenschap met de Here zich moeite getroost. En Persis heeft zich véél ingespannen arbeid getroost.

Rufus wordt een „uitverkorene in de Here” genoemd. Wat wel zal betekenen dat hij een uitnemend christen was. Hij zal in dienstbetoon wel uitgemunt hebben. Evenals zijn moeder, die ook als een moeder voor Paulus heeft gezorgd.

Paulus laat z'n groeten ook overbrengen aan Asyncritus, Phlegon, Hermes, Patrobas, Hermas en de broeders, die bij hen vergaderen. Waarschijnlijk nog een huisgemeente. En nog is er het einde niet. Paulus denkt ook aan Philologus en Julia, Nereus met zijn zuster, en Olympas met al de heiligen, die bij hen behoren. Men heeft in dit vijftal een echtpaar gezocht met drie kinderen. Maar aan zulke onderstellingen hebben we niets.

Van deze serie namen heb ik indertijd in een verklaring gezegd: „Het lijkt een dorre lijst. Maar deze namen, waaronder Griekse, Latijnse en Joodse, wijzen er op, dat Christus uit allerlei streken en kringen deze mensen geroepen heeft uit de duisternis tot Zijn wonderbaar licht. Hun namen zijn in de wereld niet bekend, maar ze staan in het boek des levens.

In de tweede plaats vestig ik er de aandacht op, dat van zóveel broeders en zusters wordt vermeld, dat zij zich ten dienste stelden van de Here en van Zijn gemeente. Een vrouw heet diakones, van anderen wordt gezegd, dat zij zich ijverig betoond hebben in de dienst des Heren. Weer een ander wordt „uitnemend” genoemd. Daar is in de gemeente van Rome gewerkt voor de verbreiding van het Evangelie en voor de opbouw van de gemeente. Zowel mannen als vrouwen hebben daaraan meegedaan. We krijgen de indruk, dat dit gebeurde, niet door bijzondere ambtsdragers maar door gewone leden van de kerk des Heren. Men vormde daar een soort „heilsleger”, waarvan elke soldaat zijn plicht verstond.

Ten derde benadruk ik wat reeds gezegd werd: De meeste van de voorkomende namen worden, blijkens inscripties, gevonden in de kringen van slaven en vrijgelatenen. Het zal ook toen wel zo geweest zijn, dat de groten en voornamen, de edelen en geleerden, zich tegen het Evangelie verzetten. En dat hetgeen veracht was in deze wereld en van geen betekenis in het oog der mensen, door God is uitverkoren om te behoren tot Zijn volk en

Hem te dienen met eerbied en godvruchtigheid”.

Aan de gemeenschap der heiligen richt Paulus z'n brieven. De adressen variëren, maar het komt altijd op hetzelfde neer. De brief aan de Romeinen is gericht aan „alle geliefden Gods, geroepen heiligen die te Rome zijn”. De eerste brief aan de Korinthiërs is bestemd voor „de geheiligden in Christus Jezus, de geroepen heiligen met allen, die alerwege de naam van onze Here Jezus Christus aanroepen”. De tweede wordt gezonden aan „de gemeente Gods, die te Korinthe is, met al de heiligen in geheel Achaje”. De volgende brief is gericht aan „de gemeenten van Galatië”. Het wordt wat eentonig, maar we houden toch nog maar even vol. De brief aan de Efeziërs heeft als adres: „Aan de heiligen en gelovigen in Christus Jezus, die te Efeze zijn”. Tot de Filippenzen richt Paulus zich met deze woorden: „Aan al de heiligen in Christus Jezus, die te Filippi zijn, samen met hun opzieners en diakenen”. Hier worden dus de ouderlingen en diakenen genoemd. Maar de heiligen gaan voorop. Wij zouden het waarschijnlijk anders doen en de kerkeraad voorop stellen. Maar de apostel van Jezus Christus doet het anders en dat zal toch wel goed zijn? Hij wist er blijkbaar niets van, dat ouderlingen en diakenen als een soort regeercollege boven de gemeente zouden staan. Hij schrijft aan de gemeente, aan de gelovigen, sámen met oudsten en diakenen. De daarop volgende brief aan de Colossen heeft de aanspraak: „aan de heilige en ðelovige broeders in Christus te Colosse”. Terwijl de beide brieven aan de Thessalonicensen evenals al de andere aan de gemeente gericht zijn.

Met de zogenaamde pastoraal-brieven staat het anders, daar deze aan personen gericht zijn. Paulus heeft ze geschreven aan zijn leerlingen Timotheus en Titus. Van de brief aan Filémon is hetzelfde te zeggen.

Ook de zogenaamde katholieke brieven van Jakobus, Petrus en Johannes zijn aan de gelovigen gericht. Naar hun bijzondere omstandigheden worden ze genoemd „twaalf stammen in de verstrooiing”, „de vreemdelingen die in de verstrooiing zijn”, „zij, die een even kostbaar geloof als wij hebben verkregen”, „de geroepenen”; maar met al deze variërende adressen zijn toch de gelovigen bedoeld, de heiligen, de door het Evangelie geroepen. Die één gemeenschap vormen en hun Hoofd hebben in Christus Jezus.

In deze gemeenschap der heiligen hebben niet allen dezelfde gaven en dezelfde taken. Evenmin als in een lichaam alle leden dezelfde functie hebben. Dat bleek duidelijk uit Rom. 12 en I Kor. 12.

Verder blijkt uit het N.T. dat de oudsten of ouderlingen een bijzondere taak hebben in de gemeente. In Hand. 11 : 30 is reeds sprake van oudsten, aan wie Paulus en Barnabas de collecte voor de armen van Jeruzalem overhandigden. Volgens Hand. 13 : 23 wezen dezelfde in iedere gemeente oudsten aan. Blijkens Hand. 20 : 28 hebben zij toe te zien op zichzelf en op de gehele kudde. En in de pastorale brieven worden de vereisten voor deze oudsten opgenoemd. Alsook voor de diakenen, die in het bijzonder barmhartigheid hebben te bewijzen.

Wat nu ook de plaats en taak dezer ambtsdragers moge zijn, zij mogen geen heerschappij voeren over de kudde, maar voorbeelden voor de andere schapen zijn. I Petr. 5 : 3. Er is hierover veel meer te zeggen. Maar in deze artikelen wilde ik er op wijzen, dat de gelovigen mondig zijn. Althans moeten zijn. Alle heiligen hebben samen te overwegen, wat de wil van God is. Er is onder hen geen kwestie van hoog en laag, van regeerders en onderhorigen, van machthebbers en jaknikkers. Alle heiligen hebben de zalving van de Heilige Geest. En als er sprake is van groot en klein dan is het op deze wijze: de grootste is hij, die het ijverigst dient.

De Hoogeveense methode

Geschenk van boven?

Nadat een bepaald besluit was genomen in de zaak tegen prof. Jager en prof. Veenhof, sprak de praeses, ds. Kok, er zijn dankbaarheid over uit, dat de synode haar besluit zo eenstemmig had genomen. Voor de buitenwereld mag dat misschien wel eens saai zijn, de harmonie is een geschenk van boven.

Kwam die harmonie echt wel van **boven**? Wanneer men, zoals ook in bepaalde staten wel gebeurt, alle tegenstanders eruit zet, komt er inderdaad eenstemmigheid.

Maar dat is toch geen **geschenk van boven**? Is het niet veeleer een **daad van beneden**?

Veenhof een knoeier?

Een van de dieptepunten ter synode was wel, toen ds. D. v. Dijk, de pres.-curator, opmerkte, dat curatoren maar af en toe de colleges van prof. Veenhof bijwoonden en een hoogleraar niet gemakkelijk een afwijkende mening zal verkondigen als er een curator onder zijn gehoor is.

Was prof. Veenhof dus een lafaard, die bewust de curatoren misleidde wanneer zij zijn colleges bezochten?

Helaas geen enkel synodelid protesteerde tegen deze ernstige door niets bewezen beschuldiging.

Terecht werd in Kerknieuws de vraag gesteld: was dit recht voor de Here? ¹⁾

Een trieste zaak

In De Wekker schreef ds. Velema over de veroordeling van Jager en Veenhof. Hij schrijft o.m.: we zullen heus de plank niet ver mislaan als we beweren, dat de hoogleraren Jager en Veenhof de broederlijke Hoogeschool-weg uit moeten omdat zij een andere opvatting over de kerk hebben dan de leidende partij.

Ds. Velema wijst erop, dat juist prof. Veenhof zich in zijn geschriften kenmerkt door onvoorwaardelijke trouw aan de belijdenis.

Zijn slotconclusie is: „Maar de Hoogeveense methode ademt niet de geest van Christus en is niet doortrokken van de liefde tot de Koning der kerk, de kerken en de personen in kwestie. Daarom noemen we deze gang van zaken een trieste ontwikkeling.”

J. MEULINK

¹⁾ Naar wij vernamen heeft ds. Van Dijk deze opmerking met betuiging van leedwezen teruggenomen. Red.

KERKNIEUWS

BEROEPEN: te Brouwershaven: ds. J. van Dijk te Uithuizen; te IJsselmuiden-Grafhorst: ds. K. H. de Groot te Winterswijk.

BEDANKT: voor Ommen: ds. B. van Riet te Bolnes-Slikkerveer; voor Leens: M. van Dooren te Vlaardingen-B.

DS. J. J. DE VRIES — Op zondag 19 oktober jl. vond de bevestiging en intrede plaats van ds. J. J. de Vries, gekomen van Nijkerk, als predikant te Leek. Zijn bevestiger, ds. H. W. Ophoff van Gouda preekte bij deze gelegenheid over 2 Timotheus 2 : 8-10. Ds. De Vries verbond zich aan zijn nieuwe gemeente met een preek over 1 Korinthe 4 : 1.

APELDOORN — Zondag 19 oktober kwam het ook in de kerk te Apeldoorn tot een openlijke breuk, doordat een 3-tal ambtsdragers de gemeente opriep van achter de kerkeraad en zijn predikant ds. J. H. Kamerbeek.

De bezwaren richtten zich ook hier tegen het beleid van de kerkeraad, dat naar de mening van de 3 ambtsdragers ongereformeerd was en leidde tot verwaarlozing van de tucht.

G.S. HOOGEVEEN — In de vergaderperiode van 21-30 oktober jl. zette de generale synode de behandeling voort van de zaak Kampen. Hoofdzakelijk kwam aan de orde het beweerde in bescherming nemen van de leer van ds. B. Telder, dit in verband met een zinsnede uit een Catechisatieboekje, dat in

Kampen gebruikt wordt, waarin het „eeuwige leven” werd omschreven als „de volkomen zaligheid in de nieuwe hemel en op de nieuwe aarde”, welke pas begint „na de opstanding”. Ook hier werden de — enigszins gewijzigde — commissievoorstellen door de synode aanvaard, wat betekent, dat naar de mening van de synode — in aansluiting aan een uitspraak van de synode van Amersfoort-West — de kerkeraad van Kampen hierin was afgeweken van het spoor der waarheid.

BILTHOVEN — In een verslag van een kerkeraadvergadering van de Geref. Kerk stond het volgende: In een brief van de kerkeraad van Bunschoten wordt ons medegedeeld dat wij niet meer geacht worden te behoren tot de samenwerkende kerken in de commissie Kawagit.

Uitvoerig wordt over de inhoud van deze brief en de gevolgen daarvan gesproken. Een afschrift van deze brief zal worden gezonden aan de predikanten Klammer en Van Stelten. In een begeleidende brief zal hen gezegd worden dat wij ons niettemin met hen verbonden weten en dat zij ook nu overtuigd mogen zijn van onze trouw en ons meelevende en dat wij ons ook in de toekomst verantwoordelijk zullen weten voor hen en hun arbeid. Zij de jonge gemeente daar, zullen bemoedigd worden troost en kracht te zoeken bij de Zender die in de hemelen is.

ADRESSEN

Ds. L. Moes, Dr. H. J. Postlaan 26, Bergentheim, tel. 05233-312.

Prof. C. Veenhof

VOLK VAN GOD

Prof. Veenhof geeft een helder overzicht over de kerkbeschouwing van Bavinck, die ook zijn kerkbeschouwing is. Hoe men in vredesnaam kan zeggen dat Veenhof doortocht verleent aan dwalingen, is een raadsel voor wie dit klassiek-gereformeerde boek leest.

Dr. O. Jager — N.C.R.V.-radio

In dit boek wordt door Prof. Veenhof een omstandig overzicht gegeven van de kerkbeschouwing van H. Bavinck. Wij mogen, geloof ik zeggen dat deze misschien niet op alle punten even uitvoerig, maar dan toch in wezenlijk opzicht volledig wordt geschetst. Voorzover ik heb kunnen nagaan, is dat ook op betrouwbare wijze gebeurd.

Prof. Dr. D. Nauta — Centraal Weekblad

390 pag. Bandverzorging Bert Koning. f 13,50

Verkrijgbaar bij de boekhandel en bij

Uitg. Buijten & Schipperheijn, Amsterdam
Valkenburgerstraat 106. Tel.: 020 - 236612
Postgiro 22960.

Ds. M. R. van den Berg

DE GEKERKERDE KERK

Er is maar één begaanbare weg voor de kerk. Dat is die, welke de Heilige Schrift wijst. Niet die welke door onze organisatie daar buitenom en bovenuit gelegd is. De kerk is geboeid, gevangen. Hiervoor moeten de ogen opengaan.

140 pag. Bandverzorging Marc de Klijn. f 6,50
(Bij aantallen van 20 exx. en meer f 5,-)

Verkrijgbaar bij de boekhandel en bij

Uitg. Buijten & Schipperheijn, Amsterdam
Valkenburgerstraat 106. Tel.: 020 - 236612
Postgiro 22960.

LEZERS VAN DIT BLAD

zenden wij op aanvraag het grote werk van Ds. C. Vonk over

DE HEILIGE SCHRIFT

nl. de 3 verschenen delen:

Ia, Genesis-Exodus 526 pag.

Ib, Levitikus 768 pag.

Ic, Numeri-Deut. 880 pag.

f 23,50, f 31,00, f 36,50 totaal f 91,00

te betalen in termijnen van f 15,- per 3 maanden.

FIRMA WESDIJK EN LIEBEEK

Postbus 2 — Barendrecht

Verschenen:

TROUW BLIJVEN

verslag van een toespraak van ds. G. Janssen, Gereformeerd predikant te Amsterdam-West, met de daarop gevolgde discussie op 29 mei 1969 te Assen n.a.v. de situatie in de vrijgemaakte kerken na de beslissing van de generale synode te Hoogeveen inzake Noord-Holland.

Bestelling uitsluitend door storting van f 1,50 + f 0,40 portokosten op girorekening 939928 t.n.v. K. G. van der Kamp, Cort van der Lindenstraat 13, ASSEN.

Inkoop van boeken

Gehele bibliotheken en kleine(re) partijen.

Taxaties voor verzekeringen enz.

TON BOLLAND

(beëdigd taxateur)

v/h H. A. van Bottenburg N.V.

Prinsengracht 493, Amsterdam, Tel. 020 - 221921

Het Weekblad

KERKNIEUWS

onder redactie van W. C. F. Scheps en drs. N. Scheps

geeft uitvoerige synodeverslagen, persoverzichten en

veel ander interessant kerkelijk nieuws.

Abonnementsprijs f 4,35 per kwartaal.

Adres Redactie en Administratie: postbus 2100, 's-Gravenhage. Telefoon 070 - 838372. Postrekening: 1534121.

VRAAGT U EENS EEN PROEFNUMMER

VERSCHEENEN:

's Heeren opdrachten aan Willem v. d. Bergh

destijds en de

dolerende Gereformeerden thans,

door Mr. Dr. L. A. F. GODSCHALK.

In deze brochure gaat de auteur in op de huidige situatie in de Geref. kerken, in het licht van de historie. Hij laat zien dat de strijd van Willem v. d. Bergh in 1886 in wezen ook onze strijd is. Deze zeer actuele brochure mag u niet ongelezen laten.

32 pagina's. f 2,90

Boekhandel — Antiquariaat — Uitgeverij

TON BOLLAND

v/h H. A. van Bottenburg N.V.

Prinsengracht 493, Amsterdam, Tel. 020 - 221921

Ds. C. Vonk

DE DODEN WETEN NIETS

zal niet eerder dan na half november verschijnen.

Paperback f 7,90 + ged. porto f 0,50. Mogen wij het u t.z.t. leveren?

Begin november verschijnt:

Dr. L. de Jong

NEUTRAAL

Het 2e deel van de serie: Het Koninkrijk der Nederlanden in de 2e Wereldoorlog.

f 16,- + ged. porto. Ook nog leverbaar deel I: Voorspel. f 17,50 + ged. porto. Folder op aanvraag.

Uw bestellingen worden graag uitgevoerd door

BOEKHANDEL „DE GRAAFSCHAP”

Landstraat 19 — Aalten — Telefoon 05437 - 2838